

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044 250 30 00
www.hkr.se

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskolläraexamen
HT 2020
Fakulteten för lärarutbildning**

Se inte hinder, se möjligheter!

**- Konflikthantering ur ett
förskolläraperspektiv**

Jessica Magnusson och Sofia Ax

Författare

Jessica Magnusson och Sofia Ax

Titel

Se inte hinder, se möjligheter! - konflikthantering ur ett förskollärarperspektiv

Engelsk titel

Do not see obstacles, see oppertunities! - conflict management from a preschool teacher perspective

Handledare

Laila Gustavsson

Bedömande lärare

Christoffer Dahl

Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare säger att de arbetar med konflikthantering i förskolan i mötet med barnen. Vi uppmärksammade intresset för konflikthantering under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU), då vi observerade förskollärarens förhållningssätt med barnen. Vår forskningsmetod bestod av ett frågeformulär som skickades ut via mail till rektorerna på utvalda förskolor. De utvalda förskolorna var sedan tidigare kända av oss, det vill säga att de valdes ur ett bekvämlighetsurval. Studiens resultat har visat att olika strategier tillämpas beroende på barnets ålder samt vilken relation förskolläraren har till barnet. Resultatet visade även att ett flertal betydande faktorer är avgörande i hur en konflikthantering kan ske. Studiens alla delar har tagit avstamp i det relationella perspektivet som teoretisk utgångspunkt.

Ämnesord

Konflikthantering, konflikt, förhållningssätt, relationer

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Laila Gustavsson. Du har gett oss många tankar genom detta arbete och visat stort engagemang. Vi vill även tacka för att du har avsatt värdefull tid för oss vilket har gett oss vägledning framåt.

Vi vill också tacka de medverkande förskollärarna som tog sig tid att svara på vårt frågeformulär, ni har möjliggjort genomförandet av den här studien.

Sofia och Jessica

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1. Inledning.....	6
1.2 Syfte.....	7
1.2.1 Frågeställningar	7
1.3 Disposition.....	7
1.4 Begreppsförklaring.....	7
1.4.1 Konflikt.....	8
1.4.2 Konflikthantering	8
2. Litteraturoversikt.....	9
2.1 Förskollärares roll och förhållningssätt	9
2.2 Olika konflikthanteringsstrategier.....	11
2.3 Kommunikation	13
2.4 Teoretisk utgångspunkt	14
3. Metod	16
3.1 Frågeformulär	16
3.2 Urval.....	17
3.3 Avgränsning.....	18
3.4 Genomförande.....	18
3.5 Etiska ställningstagande	19
4. Resultat och analys.....	19
4.1 Förskollärarens strategier.....	19
4.1.2 Förebyggande arbete.....	21
4.1.3 Konflikthantering som lärtillfälle	22
4.1.4 Analys av förskollärarnas strategier	23
4.2 Betydande faktorer	24
4.2.1 Förskollärares perspektiv och erfarenheter	24

4.2.3 Konflikt	26
4.2.5 Analys av betydande faktorer.....	26
5. Diskussion	28
5.1 Resultatdiskussion.....	28
5.1.1 Förskollärarens strategier	28
5.1.2 Betydande faktorer	29
5.2 Metoddiskussion	31
5.3 Slutsatser och reflektion	32
5.4 Vidare forskning.....	34
Referenser.....	35
Bilagor.....	37

1. Inledning

I förskolan är konflikter en del av vardagen. Som förskollärare är det viktigt att ha kunskap om att kunna bemöta samt hantera konflikter med hjälp av sina relationer till barnen, olika strategier och metoder (Hakvoort, 2015). Utifrån våra tidigare erfarenheter samt verksamhetsförlagda utbildning (VFU) är vår uppfattning att förskollärarens förhållningssätt, yrkeserfarenhet och barnsyn är en betydande faktor för hur konflikten kan hanteras och lösas.

Enligt Maltén (1998) kan en konflikt ses som positiv eller negativ. Ses konflikten som positiv ser personen i fråga möjligheter istället för hinder. Detta kan leda till att personen utvecklas och får självinsikter samt tar lärdom av konflikterna, vilket även kallas för en konstruktiv strategi för konflikthanteringen. Ses istället konflikten som negativ, är det lätt att sticka huvudet i sanden, inte se möjligheter och på så sätt förhindras ett målinriktat arbete. Vidare menar Maltén att om en person är konflikträdd, undviker personen att ta itu med konflikten och detta kallas ett destruktivt förhållningssätt gentemot konflikten. Våra erfarenheter är att en konflikt oftast ses som något negativt istället för något positivt.

Johansson (2007) beskriver vikten av att låta barn möta konflikter i förskolan då det är en naturlig del av deras vardag. Genom att barnen får möta konflikter gynnar detta individens utveckling och därmed lär sig barnet att se saker från någon annans perspektiv. I Läroplanen för förskolan, Lpfö 18 (Skolverket 2018) framgår det att förskolan ska arbeta målmedvetet mot att varje barn ska få uppleva sitt eget värde, känna en tillhörighet samt bli respekterad av andra. Det anses även vara viktigt att barnen får lära sig att hantera eventuella konflikter enskilt och i grupp samt utveckla en känsla och respekt till andra i sin omgivning. I vår kommande profession är vår avsikt att arbeta målmedvetet med läroplanens mål. Genom att aktivt visa på hur vi talar med varandra, hur vi visar respekt och hur vi använder oss av olika kommunikationsstilar menar vi att vi lägger grunden till framtidens samhällsmedborgare.

Öhman (2019) menar att förskollärarens uppgift är att ta vara på konflikterna och göra dessa till lärtillfällen. Genom att stanna upp, lyssna in vad barnen i konflikten vill samt reda ut konflikten kan barnen ges goda förutsättningar att lära sig olika strategier. Konflikter som inte kan hanteras direkt, menar Öhman att förskolläraren bör erbjuda

barnen andra aktiviteter för att lugna sig, för att sedan återkomma och samtala om konflikten. På så sätt ger förskolläraren barnen, eller sig själv, andrum för att kunna reflektera kring vad som har hänt och därefter kan de samtala och tillsammans komma fram till en lösning. Genom att låta konflikten vara en stund för att sedan erbjuda tillfälle att lösa den, ges barn möjligheter att utveckla sina egna resurser inom konflikthanteringen.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare säger att de arbetar med konflikthantering med barnen i förskolan. Syftet kommer att besvaras utifrån följande frågeställningar:

1.2.1 Frågeställningar

- Vilka konflikthanteringsstrategier kan vi urskilja i det som förskollärare säger att de använder sig av i mötet med barnen?
- Vad säger förskollärare vara betydande faktorer i en konflikthantering med barn?

1.3 Disposition

I avsnitt två påbörjas litteraturöversikten med att beskriva förskollärares roll och förhållningssätt. Vidare belyses ett gott ledarskap samt olika konflikthanteringsstrategier som förskolläraren kan tillhandahålla i en konflikt. Avslutningsvis förklaras vilken studiens teoretiska utgångspunkt tar sitt avstamp i. Avsnitt tre redogörs val av metod, avgränsningar, urval och genomförande. I avsnitt fyra redovisas studiens resultat med en sammanfattande analys. I sista delen av studien diskuteras samt problematiseras tidigare forskning tillsammans med resultatet och analysen av undersökningen. Avslutningsvis ges förslag till vidare forskning.

1.4 Begreppsförklaring

Nedan förklarar vi de centrala begrepp som används i studien.

1.4.1 Konflikt

Konflikt definieras enligt Maltén (1998) som en motsättning eller sammanstötning mellan individer. En konflikt kan ses som negativ eller positiv beroende på hur konflikten hanteras. Har individen en negativ syn på konflikten kan effekten av det bli att personen ifråga väljer att undgå konfliktsituationer och hoppas på att situationen som konflikten uppstått kring kommer att gå över sig själv. Har istället individen en positiv syn på konflikten innebär det att det finns en möjlighet till att vara självkritisk och leder till eftertanke i sitt eget handlande. Det finns potentiella strategier för att öppna upp en kommunikation mellan individerna och därmed kan det resultera i en bra utgångspunkt för att kunna finna gemensamma lösningar i den pågående konflikten. Öhman (2019) beskriver vikten av att konflikter är en naturlig del av livet samt nödvändiga för att människor ska utvecklas, lära sig respektera andra människor i sin omgivning men också se situationer från andra perspektiv. Däremot är det ingen som föds med en förmåga att hantera eller lösa konflikter. Vidare menar Öhman att det är något personen lär sig med tiden genom erfarenheter och samspel med andra människor.

1.4.2 Konflikthantering

Stevahn, Johnson, Johnson, Oberle och Wahl (2000) belyser strategier som kan användas för att kunna lösa konflikter som uppstår. Vidare nämner Stevahn et. al. vikten av att lära barn i tidig ålder hur en konflikt kan hanteras, på så sätt kan detta minska barnets egocentriska beteende. I likhet med Maltén (1998) beskriver Stevahn et. al. (2000) en strategi som handlar om att synliggöra båda parter behov och viljor och sedan att förhandlingen gör att båda parter möts och kommer överens.

Friberg (2015) belyser vikten av att den empatiska förmågan kan främja barnets utveckling. Barnet bör få möjlighet till att upptäcka sin empatiska förmåga genom att själv bli bemött med empati, för att barnet sedan ska kunna använda sina kunskaper och erfarenheter till att bemöta andra människor på ett likvärdigt sätt. Vidare skriver Friberg om betydelsen av att ha kunskap om olika metoder vid en konflikthantering. Alla metoder fungerar inte vid alla tillfällen, utan som pedagog är det viktigt att känna av situationen samt även vilken relation som finns till individen.

2. Litteraturöversikt

Här nedan beskrivs relevant forskning utifrån från studiens syfte och frågeställningar. Vi är medvetna om att barnets ålder kan vara avgörande för vilken strategi förskolläraren använder sig av i en konflikt samt vilken relation som finns mellan parterna. I slutet av detta avsnitt beskrivs studiens teoretiska utgångspunkt med tillhörande nyckelord; subjekt, objekt, sam-varo, sam-verkan samt den mellanmännsliga relationen. Vi har gjort ett medvetet val att enbart använda oss av Aspelin och Perssons (2011) teorier samt synsätt kring det relationella perspektivet. Syftet med det är att undvika eventuella tolkningar gjorda av andra forskare då perspektivet kan framställas på olika sätt.

2.1 Förskollärares roll och förhållningssätt

Sigurdardottir och Einarsdottir (2016) beskriver att förskollärarens förhållningssätt, värderingar och agerande har betydelse för hur barnen uppfattar och ser upp till förskolläraren, därför är det viktigt som förskollärare att beakta detta genom att vara medveten om att sitt förhållningssätt speglar sig i sin tur till barnen.

Pieng och Okamoto (2020) menar att i en konflikt kan den ena parten inta motpartens perspektiv genom att föra en kompromiss, vilket i sin tur kan leda till en lösning. Det förutsätter att det uppstår ett samspel mellan aktörerna, där de är samarbetsvilliga och uppmärksamma på andras behov. I ett sådant skede utvecklar individen sin sociala och emotionella förmåga och förståelse för andra människor.

Öhman (2019) belyser förskollärarens roll i rummet. Det är upp till förskolläraren att vara närvarande, en förebild och gränssättare. Förskolläraren bör även dela med sig av sina kunskaper om konflikthantering till barnen för att det ska kunna bli ett gott klimat i barngruppen. Samtidigt handlar det om att förskolläraren måste kunna lyssna in barnen, ledas och inspireras så att verksamheten blir demokratisk. Fortsättningsvis beskriver Öhman att det handlar om att se situationer och världen genom barns ögon och på sätt försöka förstå deras upplevelser samt hur situationer uppkommer. Genom ett gott ledarskap från förskollärarens sida, kan barngruppen i fråga känna sig som medbestämmande i de olika konflikter som kan uppstå, men barnen kan även känna sig synliga och hörda. För att skapa ett gott klimat i barngruppen belyser Öhman vikten av

att använda sig av samarbetslekar och övningar. Förskolläraren bör vara närvarande och inlyssnande samt föra samtal om hur en bra kompis ska vara och sätta upp regler tillsammans med barnen, på så sätt blir barnen väl införstådda om vad som gäller i gruppen. Genom att förskolläraren är trygg i sin roll, ger stöd och kan hantera olika konflikter som uppstår, ges barnen hjälpmedel och verktyg som de kan nyttja i framtiden.

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) belyser hur viktigt det är att hantera konflikter i förskolan. Konflikthanteringen i förskolan ger barn möjlighet att lättare samarbeta med varandra samt främjar barns förmåga att knyta an till personer i dess omgivning. Det är pedagogens roll att ge barn förutsättningar för att kunna hantera den förmågan. Persson (2019) beskriver vikten av att pedagogen ska kunna skapa goda ömsesidiga relationer med barnet. För att ett ömsesidigt möte ska kunna ske krävs det att både pedagogen och barnet förstår varandra. Pedagogens råd och stöd ska uppfattas som positivt utifrån barnets perspektiv. Vidare menar Persson att i mötet handlar det om att föra en genuin dialog mellan pedagogen och barnet. I den genuina dialogen finns det ingen mall eller beskrivning hur dialogen ska ske, för pedagogen handlar det snarare om att försöka nå barnet och sträva efter att skapa sig en bra och trygg relation med barnet.

Hakvoort och Friberg (2015) menar att varje konfliktsituation ser olika ut. Läraren måste utgå från barnets behov beroende på hur uppväxtsituationen ser ut, kulturella förhållande och vad som är bäst för barnet. I varje konfliktsituation handlar det om att uttrycka sig och träna sig i att reflektera över sitt eget handlande. Vidare beskriver Hakvoort och Friberg att kommunikationen kan vara den bristande faktorn som är en stor del av hur konflikthanteringen behandlas. Då många är rädda för hur konflikten kan eskalera och istället för att möta konflikten väljer många att blunda och lägga locket på. Med ökad kunskap om konflikthantering skapas goda förutsättningar för att ta sig an sin lärarroll och dess innebörd, då det ställer stora krav på professionen. Hakvoort och Friberg menar även att den kunskap som utvecklas inom konflikthantering genererar att kunna använda kunskapen i andra sociala situationer. Konflikter bör ses som en lärandeprocess och även till förändring som leder till ytterligare kunskaper om sitt eget och andras agerande.

2.2 Olika konflikthanteringsstrategier

Thornberg (2010) beskriver strategier som ofta nämns i forskning kring konflikthantering. Thornberg beskriver hur en induktionsstrategi fungerar i mötet med barn. Den vuxna i samtalet använder sig av känslor och ställer frågor som exempelvis "Hur tror du att X känner sig när du säger så till X?" Genom denna fråga tillåts reflektion och situationen synliggörs från någon annans perspektiv. Induktionsstrategin handlar om att ge barn möjligheter att utveckla sin förmåga att utmana sig själva samt bygga vidare på deras empatiska, sociala och moraliska kunskap. Induktionsstrategin handlar även om att få barnet att förstå varför något är på ett visst sätt eller har vissa regler. Motsatsen till induktionsstrategin är maktutövning, vilket innebär att en vuxen använder sig av sin makt, fysisk storlek och styrka för att få barn att lyda. Denna strategi kan också användas tillsammans med induktionsstrategin om det krävs, detta för att påkalla ett barns uppmärksamhet eller liknande. Fortsättningsvis beskriver Thornberg att de båda strategierna kan hjälpa varandra att lyfta, dock bör de båda vara i balans, då maktutövningen kan övergå och ta över induktionsstrategin och därmed göra barnet uppmärksam men avleder barnet från budskapet som läraren vill få fram.

Hakvoort (2010) beskriver konflikthanteringsmodellen Cohen-pyramiden som en utbildningsform och som en teoretisk arbetsmodell för lärare, att använda sig av i verksamheterna. Denna modell bygger på fyra olika konflikthanteringsnivåer; *förebygga*, *hantera*, *medla* och *stoppa*. Vidare beskriver Hakvoort att alla nivåer bör användas samtidigt för bästa resultat. Den första nivån är förebygga, vilket innebär att skolan och förskolan arbetar aktivt med att skapa lärsituationer som bygger på att visa empati samt ha aktiviteter med barnen kring värdegrundsfrågor. Detta för att skapa en bra grund att utgå ifrån. Den andra nivån kallas för hantera, vilket innebär att konflikten har uppstått och måste därför hanteras på ett konstruktivt sätt. Som Johansson (2007) tidigare nämnt utvecklas individen av att möta konflikter i sin vardag, detta menar även Hakvoort (2010) är betydelsefullt då det bidrar till att gruppen samt individen utvecklas. I denna nivå av en konflikt är det viktigt att ta med sig de verktyg och kunskaper som individen besitter utifrån det första steget. I bästa fall löser konflikten sig mellan parterna genom förhandling samt diskussion och i andra fall kan konflikten tendera till att gå över till nivå tre som kallas för hjälpa eller medla. Här handlar det om konflikter som är i behov av någon form av medling mellan de inblandade. I denna nivå krävs det att en tredje part går

in i konflikten och hjälper till att finna lösningar för att konflikten ska få ett slut. I detta fall handlar det om som medlare att inte gå in och styra över utfallet utan snarare komma med stöd och råd. Syftet med att använda sig av denna nivå är att individerna kan gå från att inte kommunicera med varandra alls till att det uppstår en fungerande kommunikation mellan varandra. Den fjärde och sista nivån inom Cohens pyramid kallas för stopp, i detta skede har konflikten nått så långt att det finns ingen rimlig lösning vilket innebär att den måste stoppas. Parterna finner ingen gemensam lösning på problemet och bör separeras från varandra.

Vazhappily (2017) menar att nonviolent communication (NVC) handlar om att kunna relatera till andra människors känslor genom kommunikation. Genom att tala om sina behov och känslor menar Vazhappily att människor lättare når fram till de i sin närhet och därmed har möjlighet att lösa konflikten på ett bra sätt. Rosenberg (2013) menar att genom NVC får individen vägledning i att uttrycka sina känslor och behov, men även lyssna på andra med empati. Svaren som uttrycks när en konflikt ska lösas blir därmed medvetna, vilket påvisar hur någon uppfattar något, hur någon känner och vad någon vill. Istället för att gå till attack, försvara sig eller gå undan kan NVC hjälpa till att förstå andra och uttrycka sig. I en NVC-process finns det som Rosenberg kallar för fyra komponenter; *observation, känsla, behov* samt *önskemål*. Vid en observation finner förskolläraren de konkreta handlingar som påverkar hens välbefinnande. Steg två är sedan att kunna uttrycka sina känslor utifrån observationen utan att blanda in kritik utan istället fokusera på hur handlingen har påverkat. Steg tre handlar om att använda sig av sina behov som hör samman med känslorna. Sista steget är att tala om sitt önskemål utifrån situationen som har skett.

Kostiainen (2015) beskriver medling som ett sätt att tala ut om sina känslor. I medlingsmodellen anses det finnas fyra olika steg. Första steget innebär att alla i konflikten får göra sin röst hörd och berätta vad det var som hände utifrån ens eget perspektiv. Steg två handlar om att berätta hur det kändes i situationen. I detta steg kan läraren ta vara på lärandet, genom att använda ord skapar barnen förståelse för vad en känsla innebär men också hur andra människor känner och sätter ord på sina känslor. I det tredje steget gäller det att diskutera fram hur var och en vill ha det istället för det som varit tidigare. Det handlar om att lämna gamla mönster och börja samarbeta med varandra, på så sätt erbjuds barnet att vara kreativ och påhittig. Sista och fjärde steget är

att komma överens med varandra och sätta detta i verket. Genom att tidigare ha fått reda på hur var och en känner sig, vad som har hänt och hur de istället vill ha det är det nu dags att samarbeta och komma fram till vad som gäller i fortsättningen. Kostiainen menar att det är viktigare att gemensamt reflektera och skapa förståelse för andra än att ta beslut.

2.3 Kommunikation

Maltén (1998) beskriver kommunikation som ett pedagogiskt samspel. Samspelet handlar om att som lärare finna strategier för att kunna vägleda andra individer genom ett pedagogiskt förhållningssätt. Utifrån sitt förhållningssätt synliggörs vilken inställning samt attityd läraren har i kommunikationen. Genom att lyssna in och beakta det som samtalsparterna säger, oavsett om ens värderingar eller åsikter stämmer överens med den andra eller inte. Vidare beskriver Maltén vikten att vara en aktiv lyssnare i ett samtal, även kallat för den goda lyssnaren. Genom att den aktiva lyssnaren intresserar sig för vad den andra personen i samtalet säger och gör. I form av olika frågor får det den andra parten att reflektera kring situationen. Det kan vara frågor som “hur menar du då, kan du berätta mer?” och “Vad skulle du vilja göra åt saken?”. Den aktiva lyssnaren visar därmed respekt och empati för den andra parten. Som lärare kan det vara ett bra verktyg att använda sig av inom konflikthantering då risken för att konflikten ska eskalera minimeras.

Det aktiva lyssnandets funktion är främst att få den andra parten i samtalet att finna lösningar samt strategier på sina egna problem. För att ett aktivt lyssnande ska kunna ske är det viktigt som samtalsledare att ge verbala eller icke-verbala signaler. Det verbala språket innebär att samtalsledaren ger uttryck i form av små ord som bekräftar att personen ifråga beaktas samt blir lyssnad till, så som “Okej, säger du det?” Det icke-verbala språket handlar snarare om att bekräfta vad den andra i samtalet säger genom nickningar, leende eller andra gester samt mimik. Som ledare handlar det om att känna in vilken av kommunikationsstilarna som fungerar bäst i den aktuella situationen (Maltén 1998).

I likhet med Maltén (1998) beskriver även Nilsson och Waldemarson (2007) skillnaden mellan verbal kommunikation och icke-verbal kommunikation. Den verbala kommunikationen innebär främst att kommunikationen sker via rösten med olika

tonlägen. Icke-verbal kommunikation handlar snarare om att uttrycka sig med hjälp av kroppsspråket och gester så som olika ansiktsuttryck. Den verbala kommunikationen kan i samband med den icke-verbala kommunikationen förstärkas för att uttrycka sina känslor och sinnesstämningar.

2.4 Teoretisk utgångspunkt

Aspelin (2011) beskriver relationell pedagogik som ett teoretiskt synsätt samt som ett socialt samspel mellan elev och lärare. Genom att läraren prioriterar relationen med eleven skapas det ett lärtillfälle som gynnar individens utveckling, då läraren tar vara på elevens erfarenheter samt intresserar sig för att lära känna eleven på djupet. Inom den relationella pedagogiken beskriver fortsättningsvis Aspelin att i det här teoretiska synsättet handlar det om att se eleven som ett subjekt snarare än ett objekt, vilket innebär att läraren bör se relationen som en *jag och du-relation* istället för en *jag och det-relation*. Kommunikation samt interaktion mellan elev och lärare är betydelsefullt i detta skede. Jaget uppstår i relationer och utvecklas och förändras i mötet med människor.

Aspelin (2011) menar att alla barn är olika och för läraren handlar det om att bilda sig en uppfattning kring vad just det enskilda barnet behöver utifrån sina egna förutsättningar och behov. Vidare handlar det om att skapa en växelverkan mellan sam-varo och sam-verkan. Aspelin och Persson (2011) beskriver vikten av att skapa ett genuint och dynamiskt möte mellan två personer, för att en sam-verkan ska kunna ske behöver sam-varon uppstått. Sam-varo innebär att läraren bygger upp en relation till barnet genom att se barnet som unikt.

Aspelin (2013) beskriver vikten av att läraren utvecklar god relation med barnet, vilket i sin tur kan bidra till ett ömsesidigt förtroende samt skapa goda förutsättningar för att olika lärtillfällen ska kunna uppstå. Utbildningens brännpunkt inom det relationella perspektivet bygger främst på det som sker mellan lärare och barnet, alltså mötet mellan individerna, det är här den mellanmänniska relationen uppstår. Aspelin och Persson (2011) menar att de sociala relationerna som uppstår i förskolan, gynnar barnets utveckling och lärande. Relationell pedagogik är inte något som redan finns hos läraren. Istället ses det som ett pedagogiskt tillvägagångssätt att tillämpa, där relationerna till barnet har stor betydelse för barnets utbildning i förskola och skola. De sociala

relationerna kan både bli positiva eller negativa beroende på vilken relation läraren utvecklar till barnet. När barnet lyckas med sin framgång kan läraren se detta som ett bevis på sitt ledarskap samt att läraren tillsammans med eleven har utvecklat en god relation. Detta menar Aspelin och Persson i sin tur skapar positiv och god relation till barnet. Om en god och positiv relation uppstår mellan läraren och barnet resulterar det i att de tillsammans utvecklar och skapar en bra grund för fortsatt lärande. Detta kan gynna barnets framgång i skolan och i framtiden. Uppstår det istället negativa relationer i förskolan hämmas barnets utveckling, då barnet eventuellt kan få svårigheter att anpassa sig i skolan men även i barnets vardag.

Aspelin och Persson (2011) beskriver skolan i två dimensioner. Den kunskapseffektiva skolan som innebär att utbildning och kunskap står främst i fokus. Lärarens primära uppgift är att tillhandahålla sin elever olika hjälpmedel och verktyg som kan främja barnets kunskaper. I den kunskapseffektiva skolan mäts elevernas prestationer i form av olika tester och prov. På så sätt kan skolan få en inblick om kvaliteten på utbildningen i sig. En risk med att hela tiden sträva efter att förbättra kvaliteten på utbildningen samt upprätthålla målen, enligt utbildningspolitiska former, tenderar läraren att förlora tiden med eleverna för att förklara och förstå resultatet, istället för att enbart titta på mätningarna från resultatet.

Den socialt orienterade skolan innebär snarare att fokus ligger på en demokratisk fostran där sociala och fysiska miljöer skapas för att främja elevernas lärande. De relationer som läraren utvecklar är betydelsefulla för elevernas fortsatta utveckling. Här framträder främst de sociala relationerna medan ämneskunskaperna kommer en aning i bakgrunden. Det är en viktig aspekt inom den relationella pedagogiken, då syftet med den socialt orienterade skolan arbetar med att aktivt förstärka elevernas självförtroende och tron till sin egen förmåga. Vidare beskriver Aspelin och Persson (2011) nackdelen med att läraren utvecklar för starka band och nära relation med eleven både i skolan men främst i förskolan, då det kan vara problematiskt då barnet kan tendera att utveckla ett annat förhållande till läraren än till sina föräldrar. Barnet kan eventuellt leva i en otrygg omvärld och då är förskolans uppgift att skapa en trygghet hos barnet, då förskolan ska ses som oas.

Persson (2019) menar att pedagogen ska framställas som ett professionellt subjekt, det sker i mötet och i relationen med barnet. Det professionella subjektet är inget pedagogen redan besitter, istället är det något som pedagogen själv ska sträva efter. Genom att se till att göra sig förstådd av barnet utifrån sin egen intention samt att det är lika viktigt att pedagogen beaktar det barnet säger, så att barnet vet att hen blir bekräftad och lyssnad till. Varje möte med barnet är unikt, det handlar om att både pedagogen och barnet ses som ett subjekt i den aktuella situationen. I det ömsesidiga mötet handlar det inte om att tvunget att vara överens i dialogen men att båda parterna gör sig förstådda. Mottagandet kan uppfattas negativt från barnets perspektiv som kan reagera genom att bli arg och ledsen då inte barnet håller med om vad pedagogen gör och säger och möter därmed ett motstånd. I motståndet eller konflikten lär sig barnet att se det utifrån någon annans perspektiv, vilket är betydelsefullt i den ömsesidiga relationen.

3. Metod

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod med hjälp av webbaserade frågeformulär som kommer att ligga till grund för att samla in empirin.

3.1 Frågeformulär

Datainsamlingen kommer att ske med en kvalitativ metod, utifrån frågeformulär med öppna frågor. Denscombe (2016) beskriver att vid småskalig samhällsforskning där respondenternas agerande och attityder ska synliggöras kan frågeformulär med fördel användas. Formulären, med öppna frågor, gör det möjligt för respondenten att bestämma vad de ska svara samt hur långa deras svar ska vara. Respondenterna får även möjlighet att svara på frågeformuläret när de själva har tid. Vidare nämner Denscombe att frågeformuläret gör det möjligt att få den riktiga informationen direkt från källan. Vi har inför undersökningen haft ett induktivt förhållningssätt, vilket Fejes och Thornberg (2015) beskriver som att forskarna går in med ett öppet sinne utifrån sina erfarenheter för att leta efter mönster i empirin på ett explorativt sätt.

3.2 Urval

Kontakt togs via telefon med tio rektorer på utvalda förskolor och därefter mailade vi frågorna till rektorerna som sedan skickade vidare till förskollärarna på sin förskola. Därefter fick förskollärarna visa sitt intresse till medverkan genom att återkoppla till oss med svar på frågorna. Studiens empiri utgår från svar från sju förskollärare.

Då frågeformulären skedde via email, med relativt kort varsel, är det som Denscombe (2016) beskriver ett bekvämlighetsurval. Denna sorts urval används till fördel då tid och pengar är begränsade resurser. Eftersom det är en relativt liten studie, med stort område, anser vi att detta var det mest fördelaktiga för oss. Kontakt togs med förskolor som är bekanta för oss och som finns i nordvästra Skåne. Respondenterna i studien har vi valt att ge fingerade namn, vilka synliggörs i tabellen nedan. Det framgår även vilken åldersgrupp respondenterna arbetar med samt om de har någon fortbildning inom konflikthantering.

Tabell 1. En beskrivning av urvalet för studien

Fingerade namn:	Åldersgrupp:	
Björn	1-4 år	Nej
Calle	5 år	Nej
Lisa	1-5 år	Nej
Maja	5 år	Nej
Stina	4-5 år	Nej
Stefan	5 år	Nej
Tova	3-4 år	Ja

3.3 Avgränsning

Vi är medvetna om att konflikthantering är ett omfattande område. Vi väljer att avgränsa oss till att undersöka hur förskollärare säger att de arbetar med konflikthantering i mötet med barnen. Vi har valt att fokusera på förskollärares förhållningssätt samt ledarskap i en konflikt och därmed lägger vi inte så stor vikt vid hur effekterna av själva konflikthanteringen ter sig.

3.4 Genomförande

Denscombe (2016) menar att en kvalitativ studie blir djup men inte så bred, eftersom forskarna kan skicka ut enkäter till en stor grupp för att analysen ska möjliggöra att finna mönster i det insamlade materialet och därmed få kvalité istället för kvantitet. Frågorna i en enkät bör vara riktade mot fokusområdet, vilket kan resultera i att respondenterna har möjlighet att svara mer öppet på frågorna inom ramarna, på så sätt får studien hög trovärdighet och tillförlitlighet. Frågorna i formuläret är utformade med tre bakgrundsfrågor som handlar om respondenternas erfarenheter inom yrket och om de har gått någon vidareutbildning inom konflikthantering. Syftet med bakgrundsfrågorna är att ta reda på om respondenternas svar utgör någon skillnad beroende på erfarenheten och eventuell fortbildning.

Vidare belyser Denscombe (2016) fördelarna med en kvalitativ analys. En av fördelarna är att en kvalitativ analys hanterar komplexitet av sociala situationer och synliggör det sociala livet så som det utspelar sig. Denscombe menar att en kvalitativ analys gör materialet och resultatet tolkningsbart och att det är upp till forskaren att visa resultatet ur rätt synvinkel.

Innan undersökningen påbörjades gjordes en pilotstudie. Syftet med pilotstudien var att se vilket utslag frågorna skulle ge och på så sätt bestämdes det om några förtydligande samt om justeringar behövde ske inför den kommande studien. Efter analys av pilotstudien justerades frågorna för att specificera studiens fokusområde. Därefter kontaktades rektorer på valda förskolor med en kort presentation av oss. Intresset efterfrågades till medverkan i studien. I några av samtalen avböjdes medverkan direkt och de som var intresserade till medverkan fick missivbrev samt frågor skickat till sig via

email. Vidare fick sedan rektorerna skicka ut vårt email till sina förskollärare och därefter återkom förskollärarna till oss med sina svar. Alla respondenternas svar skrevs ut. Efter empirin skrivits ut kategoriserade svaren upp för att det skulle vara möjligt att finna mönster kopplat till våra forskningsfrågor. Det transkriberade materialet ligger till grund för rubrikerna i resultatdelen vilket förenklar förståelsen av innehållet i studien. Vidare underlättar bearbetningen analysen och diskussionen som leder till svar till att kunna besvara studiens forskningsfrågor.

3.5 Etiska ställningstagande

Vid genomförandet av undersökningen har Vetenskapsrådets (2017) fyra etiska principer *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* tillämpats. Genom missivbrevet som skickats till respondenterna i undersökningen blev de informerade om vad studien skulle handla om, även att de kommer vara anonyma samt att de när som helst kan välja att avbryta sin medverkan eller inte svara på frågorna. Vidare får respondenten även, genom missivbrevet, reda på att den insamlade empirin kommer att raderas så fort vår undersökning och arbete är godkänd av Högskolan Kristianstad. Studien kommer enbart kommer användas i detta syfte. Vid redovisning av resultatet kommer respondenterna ha fingerade namn för att fortsatt vara anonyma.

4. Resultat och analys

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur förskollärarna säger att de arbetar med konflikthantering i mötet med barn. Vi har valt att styrka kategorierna med citat från respondenterna. Resultatet analyseras utifrån ett relationellt perspektiv och tidigare forskning som en avslutande del i varje resultatavsnitt.

4.1 Förskollärarens strategier

Samtliga respondenter uttrycker att de sällan går in och styr konflikten utan finns där mer som ett stöd och försöker medla mellan barnen så att de finner en gemensam lösning. De svarar att det handlar om att få alla i konflikten ska få komma till tals och berätta situationen utifrån sitt perspektiv, därefter beskriver att de vill få berörda parter till att

tala ut om sina känslor. Slutligen diskuteras lösningar fram vilket kan gynna barnen senare.

Lisa skriver: Min strategi är att alltid försöka få barnen till att berätta vad som har hänt, att förmedla det på något sätt. Att var och en av barnen får säga sitt och försöka förstå och möta dom.

Stina: Försöker vara rättvis, låta alla inblandade komma till tals. Vet inte om jag använder någon speciell strategi eller metod.

Stefan skriver: Försöker vara nära i barnens lek och vara lyhörd för vad de säger och hur de agerar mot varandra. Försöker också se till att alla inblandade i konflikten får en chans att ge sin version av händelsen.

Two av respondenterna beskriver hur de arbetar med konflikthantering tillsammans med barnen.

Björn skriver: Konflikter som uppstår mellan barn: 1. Lyssna på alla parter 2. Sammanfatta för eleverna utifrån det som berättats. Detta har hänt, vad är det som blivit fel? Varför blev det som det blev? 3. Vi "gör förlåt" och sedan kommer vi fram till hur vi kan göra för att förhindra att detta uppstår igen.

Maja skriver: Jag försöker möta och lyssna på alla inblandade barn (och även andra som varit i närheten) för att få en bild över vad som hänt. Sedan försöker jag få det ena barnet att förstå hur handlande har påverkat den andra och vice versa. Jag frågar barnet/barnen hur vi ska gå vidare och hur man nu ska göra för att alla ska bli sams och känna att situation är löst. Vi pratar även om hur vi kan göra för att liknande situationer inte kommer att hända igen.

Tre av respondenterna skriver hur de hanterar en konflikt beroende på barnets ålder.

Calle säger: Med de allra minsta barnen (1-3 år) handlade det mycket om att dela på barnen och prata med eller visa barnen att deras beteende skadade eller gjorde någon annan ledsen. Med de lite äldre barnen försökte jag alltid prata med dem och förklara vad som hände och varför det blir så.

Tova skriver: Lugna stämningen och få igång samtal med äldre barnen. Yngre barnen tydligt kroppsspråk och med gestaltning eller dramatisering visa på önskat och önskade beteenden.

Stina skriver: [...] Däremot möter man olika pga ålder eller förutsättning.

Lisa, Stefan och Stina skriver att de är måna om att alla inblandade ska få komma till tals och ge sin version av situationen. I resultatet framträder Majas och Björns hantering av en konflikt på ett ingående sätt, där det framgår att de tar barnets perspektiv i den aktuella situationen.

Stina skriver även i likhet med Calle och Tova angående förhållningssättet i en konflikthantering anpassas efter barnens ålder.

4.1.2 Förebyggande arbete

Samtliga respondenter svarar att de arbetar mycket med förebyggande arbete. Tre av respondenterna svarar att de arbetar med värdegrundsfrågor och hur en bra kompis ska vara.

Lisa skriver: Vi på förskolan hanterar konflikter genom att prata mycket om värdegrund och hur man är en bra kompis. Vi har läst mycket utifrån våra kompisböcker som är en bokserie för barn.

Stina skriver: Vänskapstema, vi pratar mycket om hur man är mot andra.

Calle skriver: Vi pratade mycket med barnen kring kamratskap och läste många böcker om känslor och hur vi är mot varandra.

Två av respondenterna beskriver att de arbetar med förebyggande aktiviteter.

Björn skriver: Här arbetar vi med förebyggande aktiviteter som stärker både grupp och individ. [...] De här övningarna har vi ju inte bara varannan vecka, det är något som kommer in naturligt i vår vardag.

Maja skriver: Vi arbetar utifrån ett antimobbingsprogram [...] Det kan vara massage, olika case, diskussioner, samarbetsövningar, kompisregler, filmer m.m.

Vidare beskriver tre av respondenterna att de använder sig av dramatisering som ett förebyggande arbete i verksamheterna. Respondenterna svarar att de skapar illustrationer kring kompisböckerna och diskuterar utifrån detta.

Stina skriver: Vi dramatiserar det som hänt och barnen får reflektera över situationen, lättare att förstå när det blir konkret.

Calle skriver: Vi använde oss även av drama vid några tillfällen för att visa hur det kan bli när det uppstår konflikter.

Tova skriver: Absolut, i det allra minsta i hur denne kan hantera en liknande situation i framtiden. Man kan också ta med sig en konflikt till helgrupp där denne diskuteras, dramatiseras och/eller problematiseras tillsammans med andra barn där de också kan få ge värdefull insyn eller lära sig inför kommande situationer.

4.1.3 Konflikthantering som lärtillfälle

Samtliga respondenter skriver att de tycker att varje konflikt kan göras till ett lärtillfälle. Tre av respondenterna skriver även att det handlar om att få barnen att reflektera, diskutera och därmed synliggöra andra barns upplevelser kring konflikten.

Maja skriver: Barnen får sätta ord på känslor och uttrycka dessa. De får även lära sig hur andra barn ser på ens egna handlande – det är så individuellt hur någon annan reagerar och känner när man gör vissa saker.

Stefan skriver: All interaktion med andra leder till erfarenhet och ökad förståelse för både sitt eget och andras agerande.

Lisa skriver: konflikter är något som upprepas och därmed får man upprepa och reflektera och påminna hur barnen behöver tänka kring det och vad ska man göra för att det inte ska behöva upprepas

Tova beskriver hur hon tar tillvara på konflikten och skapar ett lärtillfälle av situationen.

Man kan också ta med sig en konflikt till helgrupp där denne diskuteras, dramatiseras och problematiseras tillsammans med andra barn där de också kan få ge värdefull insyn eller lära sig inför kommande situationer.

Vidare skriver Stefan även vad lärtillfället, genom stöttning och övning, kan bidra till i barngruppen. Stefan är den enda av respondenterna som skriver fram att det vi ger barnen nu i förskolan gynnar de i framtiden.

Det kan efter övning och stöttning från pedagoger leda till en förståelse för hur jag kan agera för att fungera i ett samspel med andra och bli den där kompetenta och ansvarsställande människa och samhällsmedlemmen som Lpfö18 förespråkar att vi ska hjälpa våra barn att sträva mot.

Maja, Stefan och Lisa har en gemensam bild över hur reflektioner och diskussioner kan vara till hjälp att skapa lärtillfällen i verksamheten. Tova skriver hur hon arbetar med att skapa lärtillfällen, i likhet med Stefan som trycker på att konflikten kan, med rätt sorts lärande, göra barnen till kompetenta och ansvarsställande samhällsmedborgare.

4.1.4 Analys av förskolläraernas strategier

Lisa skriver att hon alltid använder sig av en strategi, medan Stina inte är medveten om hon använder någon speciell strategi eller metod. Däremot beskriver inte Lisa vilken form av strategi hon använder. Vi kan utläsa i resultatet, likt Kostianens (2015) beskrivning av funktionerna med medling visar resultatet att Lisa använder sig delvis av medling som strategi. Hon beskriver att hon först låter alla inblandade i konflikten komma till tals och därefter hjälper hon till att stötta samt förstå barnen.

En av respondenterna i resultatet använder sig av begreppet strategi, de övriga respondenterna beskriver istället, enligt vår tolkning, olika förhållningssätt. Enligt vår tolkning kan vi ändå se att de flesta respondenterna använder sig av strategier som medling, Cohens pyramid och induktionsstrategin. Vi kan utläsa att både Maja och Björn använder sig av en kombination mellan Cohens pyramid och NVC-metoden. Björn förklarar stegvis hur han hanterar en konflikt med barnen, medan Maja beskriver hur hon bekräftar barnen och försöker finnas till för att hitta gemensamma lösningar, för att kunna hantera eventuella konflikter i framtiden.

Samtliga respondenter skriver att de arbetar med förebyggande arbete, på olika sätt. Stina, Calle och Tova använder sig av bland annat dramatisering som en grund till det förebyggande arbetet. Vidare nämner Calle och Stina att de arbetar förebyggande genom att prata om kamratskap och hur man är mot andra. Lisa beskriver att de utgår från

värdegrundsfrågor med stöd av kompisböckerna. Björn och Maja arbetar med förebyggande aktiviteter så som massage, diskussioner och kompisregler kontinuerligt i vardagen. Resultatet visar på att samtliga samtalar om värdegrundsfrågor, normer och regler med hjälp av dramatisering samt olika förebyggande aktiviteter. De respondenter som arbetar med dramatisering synliggör konflikter på ett konkret sätt genom illustration och gestaltning vilket får barnen att få förståelse för andras känslor. Cohens första steg i pyramiden är förebygga, vilket beskrivs av Hakvoort (2010) som en bra grund att utgå från. Syftet är att arbeta aktivt med att skapa lärsituationer genom olika aktiviteter som bygger på att visa empati och belysa värdegrundsfrågor.

I likhet med Kostianen (2015) beskrivs syftet med medling som ett tillfälle för ett lärande. Vilket innebär att barn får sätta ord på sina och andras känslor och därmed skapa förståelse för andras perspektiv. Respondenterna beskriver på liknande sätt att de ser varje konfliktsituation som lärtillfälle. Resultatet visar att det handlar om att sätta ord på sina känslor, få barnen till att reflektera över situationen och därmed få en förståelse för andras känslor och perspektiv.

4.2 Betydande faktorer

I studiens frågeformulär fokuseras det på förskollärares förhållningssätt i en konflikt samt vilket synsätt förskolläraren har.

4.2.1 Förskollärares perspektiv och erfarenheter

Samtliga sju respondenter beskriver att relationen är av stor betydelse för att kunna bemöta konflikter som uppstår. Respondenterna menar att tillit, trygghet och bra förebilder är de nyckelord som används när det handlar om relationen mellan förskollärare och barn. Respondenterna beskriver att relationen mellan förskolläraren och barnet är oerhört viktig för att kunna avgöra vad just det barnet behöver. Beroende på vad barnet har för personlighet samt brukar reagera i olika situationer, uttrycker respondenterna att de kan agera på ett rätt sätt utifrån barnets förutsättningar när en konflikt uppstår.

Calle skriver: Relationen har mycket stor betydelse. Om jag har en god relation till barnet och känner barnet väl kan jag hantera konflikten på ett sätt som fungerar för just det barnet.

Björn skriver: Den har stor betydelse och därför är det viktigt att så snabbt som möjligt skapa bra relationer med alla barn. Vi är alla olika och behöver också mötas på olika sätt.

Stina skriver: Inom yrket har vi olika sätt att möta barnen i konflikten för att man har olika relationer.

Lisa skriver: Jag anser att det har väldigt stor betydelse relationen mellan barnet och pedagogen. Finns där ingen relation och en trygghet/tillit kan det vara väldigt svårt att nå fram till barnet och skapa en förståelse och hantering av konflikten och för att lösa det.

Stefan skriver: Stor betydelse. Har jag en relation till barnet kan jag bemöta det på ett förtroendefullt sätt där barnet kan känna tillit.

Två av respondenterna menar även att det handlar om att vara nära och lyhörd i olika situationer, de skriver fram hur det påverkar deras metodval inför en konflikthantering.

Maja skriver: Försöker vara nära i barnens lek och vara lyhörd för vad de säger och hur de agerar mot varandra.

Tova skriver: Som förskollärare handlar det om att vara närvarande, det i sin tur förenklar ens metodval, strategi och att jag kan välja själva när jag kliver in och stöttar barnen i konflikten.

En av respondenterna belyser att det handlar om att kunna uttrycka sig på olika sätt för att nå fram till barnen. Hon menar att de använder sig av olika hjälpmedel som bland annat applikationer och bilder som förstärkning till den verbala kommunikationen. Syftet är att göra det tydligt och roligt för barnen vad som gäller vid bland annat måltider och påklädning.

Lisa skriver: Det gäller att som pedagog försöka få barnet att förstå och argumentera på barnens nivå varför det behöver ha en jacka på sig. Man kan även hänvisa till bilder [...] en app som heter lajban [...] man får testa sig fram på olika sätt.

Respondenterna menar att tillit, trygghet och bra förebilder är de nyckelord som används när det handlar om relationen mellan förskollärare och barn. Respondenterna beskriver att relationen mellan förskolläraren och barnet är oerhört viktig för att kunna avgöra vad

just det barnet behöver. Beroende på vad barnet har för personlighet samt brukar reagera i olika situationer, uttrycker respondenterna att de kan agera på ett rätt sätt utifrån barnets förutsättningar när en konflikt uppstår.

Stefan skriver: Har jag en relation till barnet kan jag bemöta det på ett förtroendefullt sätt där barnet kan känna tillit.

4.2.3 Konflikt

Respondenterna använder sig av begreppet konflikt på olika sätt när de svarar på intervjufrågorna.

Stina skriver: Behövs ingen konflikt. [...] En konflikt ska inte behöva uppstå, vi lär oss prata istället för att använda nävarna.

Lisa skriver: Konflikter är något som upprepas och därmed får man upprepa och reflektera och påminna hur barnen behöver tänka kring det och vad ska man göra för att det inte ska behöva upprepas.

Maja skriver: Barnen lär sig också hur de kan göra för att detta inte ska hända igen och även träna på strategier för att undvika konflikter framåt.

Björn: En konflikt är inget farligt - det är ett viktigt och naturligt lärande!

Tova: Man kan också ta med sig en konflikt till helgrupp där denne diskuteras, dramatiseras och/eller problematiseras tillsammans med andra barn [...] för att kunna hantera en liknande situation i framtiden.

Stina, Lisa och Maja menar att konflikter inte behöver uppstå, med hjälp av att arbeta förebyggande motverkas konflikter. Björn och Tova menar istället att konflikter ska ses som ett viktigt lärande för att kunna få möjlighet att hantera liknande situationer i framtiden.

4.2.5 Analys av betydande faktorer

Samtliga respondenter skriver att relationen till barnen är av stor vikt för hur förskolläraren förhåller sig och bemöter ett barn i konflikt. Vidare menar de att det är betydelsefullt att utveckla goda relationer mellan sig själv och barnet. Utifrån ett relationellt perspektiv handlar det om att skapa ett mellanmänskligt möte, det handlar

även om att sam-varo och sam-verkan ska växelverka för att barnet ska kunna få ut det mesta av sin utveckling, så som Aspelin och Persson (2011) belyser. Fyra av respondenterna menar att relationen mellan pedagog och barn är av stor vikt för hur pedagogen bemöter en konflikt. I resultatet kan vi utläsa att respondenterna menar att det är den mest betydande faktor för att kunna hantera en konflikt.

I resultatet har vi även hittat mönster genom flera av respondenternas svar som tyder på att dessa vill vara nära till hands för barnet, samt att barnet ska känna sig tryggt och känna tillit till förskolläraren. Det är av stor vikt att vara närvarande för barnen för att kunna fånga upp vad som sker i en situation och ta det vidare och att göra det till ett lärtillfälle. De beskriver även att genom att vara närvarande som pedagog är det lättare att bilda sig en uppfattning kring hur förskolläraren ska förhålla sig till situation.

I resultatet kunde vi urskilja de faktorer som sägs vara betydande för förskollärarna i en konflikthantering. De faktorerna som framträtt främst var den närvarande pedagogen, kommunikation samt relationernas betydelse.

I analysen kan vi se att respondenterna använder begreppet konflikt utifrån olika synsätt. Det framkommer att det finns två olika syner på en konflikt; negativ och positiv enligt vår tolkning. Tre av respondenterna menar på att det är onödigt med konflikter, fyra av respondenterna beskriver istället hur det är positivt med konflikter eftersom barnen kan ta lärdom från en konflikt. Genom empirin kan vi utläsa att många av respondenterna tycker att konflikter är någon utvecklande för barnen, men det finns även de som menar att konflikter bör undvikas.

En av bakgrundsfrågorna i frågeformuläret syftar till att ta reda på om förskolläraren har gått någon vidareutbildning inom området konflikthantering. Med hjälp av transkriberingen har vi inte kunnat urskilja någon skillnad i hur respondenterna svarar. Den enda respondenten som har gått vidareutbildning, svarar på liknande sätt som de övriga respondenterna. Vår förväntan var att svaren skulle framställas på olika sätt beroende på vidareutbildning eller inte, då vi anser att en vidareutbildning inom området skulle vara av betydelse för hur förskolläraren hanterar och resonerar kring konflikthantering i förskolan. Precis som Hakvoort och Friberg (2015) belyser är det av stor vikt att fördjupa sin kunskap inom konflikthantering. Det kan vara en bra grund till

att förhålla sig till då det kan ses som en djupare förståelse för hur barnet behöver hanteras ifrån den aktuella situationen.

5. Diskussion

I detta avsnitt diskuterar och problematiserar vi studiens resultat utifrån analysen i förhållande till tidigare forskning. Därefter kommer vi att diskutera och reflektera vårt val av metod och avslutar sedan med ett avsnitt med förslag på framtida forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Utifrån studiens första frågeställning har vi med hjälp av resultatet samt tidigare forskning kunnat urskilja att förskollärare använder sig av olika strategier.

5.1.1 Förskollärarens strategier

Respondenterna säger att de ställer frågor om konflikten och låter alla i konflikten komma till tals för att berätta deras version av situationen samt kommer med lösningar och tips, samtidigt som förskolläraren är ett betydande stöd i konflikthanteringen. Detta menar vi vara i likhet med Kostiainen (2015) som beskriver att medling handlar om just att låta alla parter komma till tals, berätta om sina känslor, diskutera fram hur var och en vill ha det samt komma fram till lösningar som kan fungera i framtiden. Kostiainen menar även att syftet med medling handlar om att få tillfälle att reflektera tillsammans samt skapa förståelse för andra i sin omgivning. Rosenberg (2013) menar att NVC-metoden handlar om att stanna upp och att observera, sedan uttrycka sina känslor utifrån situationen som leder vidare till att tala om sina behov som hör ihop med känslorna i situationen. Det sista steget är att uttrycka sina önskemål och hur konflikten ska lösas. Då en av respondenterna säger sig använda steg vid hantering av konflikt, kan vi tyda att dessa steg är liknande de som Rosenberg beskriver. I empirin framgår det att respondenterna använder sig av olika strategier. Vi ställer oss frågande till varför ingen av respondenterna använder sig av namnet på den särskilda strategin, då vi i vår utbildning har fått kunskaper om olika strategier vid konflikthantering, bland annat NVC-metoden. Vi är medvetna om att det går att blanda olika delar i de olika strategierna och detta kan vara en anledning till att

ingen av respondenterna använder sig av något särskilt namn på vilken strategi de använder.

Den andra strategin som vi kan utläsa av resultatet är att respondenterna säger att de arbetar aktivt med ett förebyggande arbete, vilket vi kan se ett samband ihop med första delen i Cohens pyramid, som tidigare nämnt. Med ett förebyggande arbete använder förskollärarna sig mycket av illustrationer, dramatiseringar och böcker som behandlar värdegrundsfrågor och olika dilemman som uppstår i vardagen. I verksamheterna handlar det främst om att skapa förebyggande aktiviteter, samarbetsövningar och diskussioner. Vi ställer oss frågande till om det är beroende på barnens ålder om hur de behandlar konflikter förebyggande i de olika verksamheterna. I resultatet går det att urskilja för de yngre barnen handlar det om att använda kroppsspråk och känslouttryck, så som Nilsson och Waldemarsson (2007) beskriver den icke-verbala kommunikationen. Med de äldre barnen använder förskollärarna sig främst av den verbala kommunikationen då de skapar diskussion och reflektion mellan barnen, vilket för de vidare i sin tankeverksamhet och utveckling.

Tidigare har vi nämnt att respondenterna använder sig av olika strategier i olika situationer, vi ställer oss frågande kring om vissa strategier enbart fungerar på yngre och/eller äldre barn. Så som Friberg (2015) menar handlar det om att som pedagog finna metoder och strategier i den aktuella situationen som fungerar för den enskilda individen. Resultatet visade på att förskollärarna använder bland annat sig av dramatisering. I resultatet framkom det tre av sju respondenter hanterar konflikter på olika sätt beroende på barnets ålder. Diskussioner och samarbetsövningar användes med de äldre barnen, men inte med de yngre. Vi är medvetna om att beroende på barnets ålder bör hanteringen av en konflikt anpassas och därmed kan exempelvis dramatisering användas, som skapar komplexitet och är därmed ett bättre komplement för att synliggöra konflikter.

5.1.2 Betydande faktorer

Aspelin och Persson (2011) menar att det handlar om att skapa ett genuint möte mellan läraren och barnet. Barnet ska ses som en egen individ och som unikt på sitt sätt och inte en i mängden. Vidare beskriver Aspelin och Persson att det handlar om att se barnet som ett subjekt istället för objekt. Samtliga respondenter uttrycker att relationen är av stor

betydelse för hur de hanterar konflikter men också hur relationen påverkar hur barnen får att känna och reagera kring den aktuella situationen.

Maltén (1998) beskriver synen på konflikter och menar att en konflikt kan ses som positiv eller negativ samt konstruktiv eller destruktiv, vilket enligt vår uppfattning menas att den konstruktiva konflikten innebär att exempelvis förskolläraren ser på konflikten som positivt och kan på så sätt tillsammans med barnet lösa konflikten så att lösningen gynnar båda parterna i konflikten. Vidare kan detta ge barnen de bästa förutsättningarna till att utveckla en positiv syn på konflikter. Om förskolläraren istället skulle sett konflikten som negativ, skapas en destruktiv konflikt vars utfall blir negativt och orsakar olika känslor som exempelvis frustration.

Genom att se konflikter som en möjlighet istället för hinder, menar vi i stil med Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) att det är viktigt att använda sig av konflikthantering i förskolan. Detta skapar möjligheter för gruppen att samarbeta samt knyta an till personer i sin omgivning. I resultatet uttrycker respondenterna sig på olika sätt vad en konflikt innebär. Samtliga respondenter väljer att använda konflikter som ett lärtillfälle, däremot vill tre av respondenterna få barnen att undvika konflikter i framtiden. Med stöd av Maltén (1998) anser vi att om barnen inte får hamna i konflikter, mister förskollärarna även chanserna att skapa lärtillfällen och reflektioner till barnens fördel.

Öhman (2019) belyser vikten med det goda ledarskapet, då förskolläraren ska ses som en förebild för barnen. Barnen i förskolan behöver goda förebilder att se upp till. Detta skapas genom att förskolläraren kan lära sig att se barnets behov och förutsättningar i den aktuella kontexten. Med stöd av Lpfö 18 (Skolverket 2018) beskrivs vikten med att förskolläraren verkar för en demokratisk verksamhet, där alla kan få göra sin röst hörd. Det i sin tur bidrar till att förskollärarens förhållningssätt speglar sig till barnen som de kan dra nytta av i framtiden.

Genom att skapa goda relationer mellan förskolläraren och barnet menar vi i likhet med Aspelin och Persson (2011) att barnet lättare kan knyta kontakt med personer i sin närhet vilket ger de en tillitsfull och trygg relation till varandra. Vi kan utläsa i resultatet att respondenterna lägger stor vikt vid att utveckla goda relationer till barnen, då de anser att relationen i sig skapar goda förutsättningar till barnets fortsatta lärande.

Tidigare har vi nämnt att respondenterna använder sig av olika strategier i olika situationer, vi ställer oss frågande kring om vissa strategier enbart fungerar på yngre och/eller äldre barn. Så som Friberg (2015) menar handlar det om att som pedagog finna metoder och strategier i den aktuella situationen som fungerar för den enskilda individen. Resultatet visade på att tre av respondenterna använder sig av dramatisering. Det framkom även i vissa fall att diskussioner och samarbetsövningar användes med de äldre barnen, men inte med de yngre. Vi är medvetna om att en ettåring inte kan föra en diskussion verbalt på samma sätt som en treåring eller femåring och därmed används exempelvis dramatisering som ett bättre komplement för att hantera konflikter.

Precis som Hakvoort och Friberg (2015) lyfter, är det av stor vikt att läraren går utbildningar om konflikthantering för att utöka sina kompetenser. I resultatet framgår det att enbart en respondent har gått vidareutbildning inom området efter avslutade studier. Däremot utmärker inte sig respondenten på något ytterligare sätt än de andra respondenterna.

Likt med Aspelin (2013) framkommer det utifrån resultatet att strategierna baseras på relationen som förskolläraren har med barnet. Relationen är av betydelse för att kunna möta varje enskild individ utifrån vad som passar barnets behov bäst. Ur ett relationellt perspektiv vill vi belysa begreppet det mellanmänniska mötet, vilket kan kopplas till hur respondenterna svarade att relationen som uppstår mellan parterna är betydelsefulla för hur förskolläraren bemöter en konflikt med barnen. Förskolläraren ska finnas till som stöd samt ge råd till hur konflikten kan lösas på bästa sätt.

Avslutningsvis vill vi, likt Aspelin och Persson (2013), trycka på att den relationella pedagogiken är betydelsefull för barnets utveckling och mognad, då förskolan ska ses som en social arena där relationer uppstår.

5.2 Metoddiskussion

Vi har reflekterat kring vårt metodval samt genomförande. Metoden som ligger till grund i studien är en kvalitativ forskningsansats med webbaserade frågeformulär för att kunna samla in empirin. Fördelarna med metodvalet var att det var tidsbesparande samt ur ekonomisk aspekt. Rektorer och förskollärare gavs en ärlig chans att finna tid till att besvara frågorna utan att det påverkade den övriga verksamheten. De kan också tänka till,

skriva och skriva om samt sätta ord på det som de verkligen menar. Jämfört med ansikte mot ansikte-intervju där de snabbt måste hitta ett svar som de tänker ska passa in. Så som Denscombe (2016) beskriver, menar vi att nackdelen kan vara att de överanalyserar och skriver till sådant material som de eventuellt inte hade sagt i ansikte mot ansikte-intervju. Ännu en nackdel med webbaserade frågeformulär är bortfallet, då bortfallet blev större än väntat, tog vi kontakt med fler förskolor för att vi skulle få ett tillräckligt stort empiriskt material att arbeta med.

Då syftet med studien är att få reda på hur förskollärare säger att de arbetar med konflikthantering i förskolan, har vi därför valt att enbart fokusera på förskollärares perspektiv. För att kunna ta reda på hur konflikthanteringen egentligen används i verksamheten, hade det varit fördelaktigt att komplettera frågeformuläret med observationer. Med våra tidigare erfarenheter upplevs det som att det finns de konflikter som det inte talas om, diskuteras eller dramatiseras. Förskollärarna målar upp en bild av en perfekt konflikthantering, men vi är väl medvetna om att stressen på förskolan kan göra att varje konflikt inte går att diskutera omgående och eventuellt viftas bort eller att barnen får lösa många konflikter själva. Vi menar att det hade varit intressant att göra observationer av just den anledningen, för att få syn på annat än vad förskollärarna svarade i intervjun. Tyvärr råder covid-19-pandemin, och därmed valdes enbart frågeformulär som datainsamling, då observationer hade medfört risker att stöta på covid-19 i onödan.

5.3 Slutsatser och reflektion

Utifrån respondenternas svar framkommer det att förskollärare kan se på en konflikt både negativt och positivt. Vi har diskuterat kring om det är beroende på när förskolläraren gick utbildningen, vad som ingick i utbildningen samt om förskolläraren har gått en vidareutbildning inom ämnet. Handlar det om dåliga erfarenheter av konflikter som gör att förskolläraren ser negativt på fenomenet eller har förskolläraren i fråga varit stressad och därför svarat utifrån sina förutsättningar? Vi anser att en kompetent lärare har möjlighet att kunna använda konflikten som ett lärtillfälle, genom dramatisering eller diskussion tillsammans med barnen hur barnen vill att deras verksamhet ska se ut och fungera. Om barn ges möjlighet att ha inflytande över situationer, tror vi att det gynnar

barnen i sin utveckling samt hantering av kommande konflikter, det kan resultera i att verksamheten blir demokratisk och alla får sin röst hörd.

Pilotstudiens syfte var att ta reda på hur förskollärare säger att de arbetar med konflikthantering men även kvalitet och utformning på frågorna. I pilotstudien framkom det inte att dramatisering var en betydande faktor i konflikthanteringen, därför har vi valt att lägga fokus på de faktorerna som synliggjordes i pilotstudien.

Resultatet i studien har också gjort oss medvetna om att förskollärare i verksamheterna ofta använder sig av dramatisering i det förebyggande arbetet av en konflikt. Vi har inte kunnat förutse dramatiseringen betydelse i litteratur eller tidigare forskning som vi har använt oss av. Av resultatet framgår det att förskollärare använder sig av olika strategier, exempelvis arbetar de förebyggande, med dramatisering och medling.

Genom att vara en god förebild och skapa ett gott klimat i barngruppen ger förskollärarna barnen förutsättningar att själva kunna använda sina kunskaper och erfarenheter vidare. Vi förespråkar ett gott föredöme som möjliggör att låta barnen reflektera samt sätta upp regler som fungerar i verksamheten. Beroende på barnets ålder behöver den valda strategin anpassas efter barnets nivå. Genom att dramatisera och diskutera, anser respondenterna att det är en viktig del av vardagen och framtida livet då barnet eventuellt kommer att stöta på konflikter. Vi anser att det är viktigt att utveckla goda relationer med barnet, då den vuxna ska ses som en förebild för barnet. Det är inte självklart att alla barn har detta hemma, förskollärarna i verksamheterna bör därför verka för att bli en god förebild till barnet som barnet i sin tur kan förlita sig på.

Med tidigare forskning, vår teoretiska utgångspunkt samt med studiens resultat har vi fått förståelse för hur stor betydelse relationen har beroende på hur konflikten hanteras mellan berörda parter. Det framgår att inställningen till konflikter kan te sig på olika sätt, utifrån förskollärarnas synsätt att hantera konflikter på olika vis. Relationens betydelse tar sin utgångspunkt i hur förskolläraren bemöter det enskilda barnet och vad som sker i det mellanmänniska mötet. Interaktionen mellan förskolläraren och barnet har sedan en inverkan på hur och när barnet behöver stöttning och vägledning i olika situationer. Har förskolläraren utvecklat en relation till barnet och lärt känna individen genuint är det lättare att tillgodose barnets behov.

Som Aspelin (2011) tidigare har nämnt bör förskolläraren se barnet som ett subjekt istället för objekt samt utgå ifrån barnets perspektiv i den aktuella situationen. Vilket medför att barnet kan känna sig delaktig att kunna vara med och påverka situationen utifrån sitt perspektiv. Det handlar om som förskollärare att finna strategier och metoder som är till hjälp för att kunna hantera konflikter.

När vi arbetar i förskolan kommer vi ha läroplanen för förskolan, Lpfö 18 (Skolverket 2018) som styrdokument. I detta dokument är ett av målen för oss som förskollärare att ge barn möjligheter att bygga upp tillitsfulla relationer i gruppen samt att barnen ska få känna trygghet. Detta mål anser vi vara i samklang med det relationella perspektivet så som Aspelin och Persson (2011) beskriver. Vidare ska varje förskollärare och arbetslag, enligt Lpfö18, vara till stöd för barnen och dess kommunikation samt förebygga och hantera konflikter som uppstår under dagarna på förskolan. Vi anser att det är viktigt att vara en närvarande pedagog genom att vara här och nu för att kunna fånga upp det som sker i den aktuella situationen.

I studien har vi belyst konflikthantering ur ett förskollärarperspektiv. Vi är av åsikt, med stöd av Lpfö18 (Skolverket 2018) att alla som verkar inom förskolans värld har en skyldighet och ett professionellt ansvar att vara en god förebild, då det påverkar barnens förståelse för vad som gäller i ett demokratiskt samhälle.

5.4 Vidare forskning

Utifrån resultatet hade det varit intressant att fortsätta forska om konflikthantering i verksamheterna. Vi finner det intressant att läsa vidare forskning kring om vilka insikter förskolläraren får genom att gå utbildning kring konflikthantering, då vi själva inte har kunnat utläsa att svaren mellan en vidareutbildad kontra inte vidareutbildad förskollärare skiljer sig något.

Referenser

- Aspelin, J. & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. Malmö: Gleerup
- Aspelin, J. (red.) (2013). *Relationell specialpedagogik: i teori och praktik*. Kristianstad: Kristianstad University Press
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber
- Friberg, B. (2015). Grundläggande konfliktkunskap. I Hakvoort, I. & Friberg, B. (red.) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerup
- Hakvoort, I. & Friberg, B. (2015). Inledning. I Hakvoort, I. & Friberg, B. (Red.) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerup
- Hakvoort, I. (2010). The Conflict Pyramid: A Holistic Approach to Structuring Conflict Resolution in Schools: *Journal of Peace Education*. (7)2, 157–169
- Johansson, E. (2007). *Låt modet bli större än rädslan: konflikthantering*. Farsta: Förändringsarbetarna Consult & Bild
- Nilsson, B. & Waldemarson, A-K. (2007). *Kommunikation - samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur
- Persson, S. (2019). Pedagogiska relationer och det professionella subjektet. I Dahlbeck, P. & Westlund, K. (red.) *Relationell pedagogik - i teori och praktik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur
- Pieng, P. & Okamoto, Y. (2020). Examining Preschool Children's Intention Understanding and Their Conflict Resolution Strategies. *Early Childhood Education Journal*. (48) 597-606
- Rosenberg, M.B. (2013). *Nonviolent communication - ett språk för livet*. Svensbyn: Friare liv

Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2009). *Barns tidiga lärande – en tvärssnittstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Göteborg: Göteborgs universitet

Sigurdardottir, I. & Einarsdottir, J. (2016). An action research study in an Icelandic preschool: developing consensus about values and values education: *International Journal of Early Childhood*. 48(2), 161-177

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket

Stevahn, L., Johnson, W D., Johnson, R., Oberle, K. & Wahl, L. (2000). Effects of conflict resolution training integrated into a kindergarten curriculum. *Child development*. (71)3, 772-784

Thornberg, R. (2010). Vilken fostransstil har jag som lärare? I Palm, M. (red.) *Låt oss tvista igen! - om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag

Vazhappily, J J. (2017). Non-Violent Communication and Marital Relationship: Efficacy of ‘Emotion-Focused Couples’ Communication Program Among Filipino Couples. *National Academy of Psychology*. (62)3, 275-283

Vetenskapsrådet (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Öhman, M. (2019). *Hissad och dissad - om relationsarbete i förskolan*. Stockholm: Liber

Bilagor

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Vi heter Sofia Ax och Jessica Magnusson och går sista terminen på förskolläraryrket vid Högskolan Kristianstad. Vi har påbörjat vårt examensarbete, där vi vill undersöka hur förskollärare säger att de förhåller sig till konflikthantering.

Vi kommer ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer vilket innebär att du som respondent är anonym samt kan avbryta ditt deltagande när som helst under undersökningen. Ditt deltagande kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att dina svar enbart kommer användas inom denna studie samt kommer det insamlade materialet att raderas och förstöras efter att arbetet är godkänt.

Vi är väldigt tacksamma för att du, som verksam förskollärare, vill vara med att bidra till vårt examensarbete. Vi önskar att ha svaren senast den **25 september**.

Vänligen maila svaren till någon oss på följande adresser:

jessica.magnusson0107@stud.hkr.se

sofia.ax0013@stud.hkr.se

Med vänliga hälsningar

Sofia och Jessica

Bilaga 2

Intervjufrågor

Bakgrundsfrågor

1. Hur många år har du varit en verksam förskollärare samt vilken åldersgrupp arbetar du med?

Svar:

2. Mellan vilka år gick du din utbildning?

Svar:

3. Har du läst någon konflikthanteringskurs efter avslutad utbildning?

Svar:

Frågor om konflikthantering

4. Vilka strategier eller metoder har du för att möta konflikter med barn i verksamheten?

Svar:

5. Vad anser du att relationen till barnet har för betydelse för hur du använder olika metoder för att lösa konflikten?

Svar:

6. Låt oss säga att du känner barnet i fråga väl, hur hanterar du en konflikt gällande följande scenario:

- Barnet vill inte ta på sig en jacka när ni ska gå ut

Svar:

- Barnet vill inte äta upp maten på tallriken, som barnet själv har lagt upp

Svar:

- Barnet vill inte släppa sin förälder vid lämning på morgonen

Svar:

7. Hur arbetar ni på förskolan med att förebygga konflikter?

Svar:

8. Tänker du dig att hanteringen av en konflikt också kan bli ett lärtillfälle för barnen?

Om ja – hur?

Om nej – hur tänker du då?